

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ตัวประกอบสมรรถนะของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวประกอบสมรรถนะของหัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลชุมชน สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และศึกษาตัวแปรที่อธิบายลักษณะของตัวประกอบสำคัญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนทั่วประเทศที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพยาบาลตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป จำนวน 585 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดระดับความสำคัญของสมรรถนะของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีจำนวนข้อคำถาม (ตัวแปร) ทั้งหมด 101 ข้อ จำแนกเป็นสมรรถนะ 10 กลุ่มคือ ด้านการวางแผน จำนวน 10 ข้อ ด้านการจัดระบบงาน จำนวน 10 ข้อ ด้านการอำนวยการ จำนวน 12 ข้อ ด้านการควบคุม จำนวน 8 ข้อ ด้านการปฏิบัติการพยาบาล จำนวน 8 ข้อ ด้านวิชาการและการวิจัย จำนวน 10 ข้อ ด้านการใช้เทคโนโลยีทันสมัยจำนวน 7 ข้อ ด้านการตลาด จำนวน 12 ข้อ ด้านภาวะผู้นำ จำนวน 16 ข้อ และด้านการสนับสนุนงานการสาธารณสุขมูลฐาน จำนวน 8 ข้อ แบบวัดได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน คำนวณหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS:PC คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะรายข้อ และวิเคราะห์ตัวประกอบด้วยวิธีสกัดตัวประกอบภาพพจน์และหมุนแกนตัวประกอบแบบออโรทอนอล ด้วยวิธีแวนริแมกซ์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินสมรรถนะรายข้อของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

จากรายการต่าง ๆ ของสมรรถนะย่อยของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนที่เสนอให้หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนประเมินว่า สมรรถนะใด มีความสำคัญมากน้อยเพียงใดต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน ผลปรากฏว่าหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนมีความเห็นว่า สมรรถนะในแต่ละด้านนั้นมีความสำคัญตั้งแต่ระดับปานกลางถึงมากที่สุด กล่าวคือสมรรถนะย่อยในแต่ละข้อมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.68 - 4.61 และแต่ละตัวประกอบมีการกระจายของข้อมูลแตกต่างกันพอสมควร

2. ผลการวิเคราะห์ตัวประกอบ

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าตัวประกอบสมรรถนะที่สำคัญของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน สังกัดกระทรวงสาธารณสุขมี 8 ตัวประกอบคือ 1) การจัดระบบงาน การอำนวยการ การวางแผน การควบคุม ซึ่งต่อไปนี้ผู้วิจัยตั้งชื่อตัวประกอบนี้ใหม่ว่า กระบวนการบริหารงาน

2) ภาวะผู้นำ 3) การใช้เทคโนโลยีทันสมัย 4) การตลาด 5) การสนับสนุนงานการสาธารณสุขมูลฐาน 6) วิชาการและการวิจัย 7) การปฏิบัติการพยาบาล และ 8) การฝึกอบรม

ตัวประกอบทั้ง 8 ตัวประกอบนี้ได้เรียงลำดับตามค่าผลรวมของความแปรปรวนจากมากไปหาน้อย ซึ่งทั้ง 8 ตัวประกอบนี้มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบรวมกันเท่ากับ 59.20 คิดเป็นร้อยละ 58.60 และในแต่ละตัวประกอบมีตัวแปรที่สามารถอธิบายลักษณะของตัวประกอบสำคัญของสมรรถนะแต่ละด้านโดยเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักตัวประกอบจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. ตัวประกอบสมรรถนะด้านกระบวนการบริหารงาน มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 44.79401 คิดเป็นร้อยละ 44.4 ประกอบด้วยตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ 43 ตัวแปร แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1.1 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงการจ้ดระบบงาน มี 10 ตัวแปรคือ

ข้อ 15 สามารถจัดระบบและกำหนดกลวิธีในการพัฒนางานได้อย่างครอบคลุม

ข้อ 16 สามารถจัดระบบและกำหนดกลวิธีในการพัฒนาบุคลากรทุกระดับ

ข้อ 13 สามารถวิเคราะห์ความต้องการและจัดอัตรากำลังบุคลากรได้อย่างเหมาะสม

ข้อ 12 สามารถวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของงาน

ข้อ 18 สามารถกำหนดรูปแบบและวิธีการประสานงานที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็วในการประสานงาน

ข้อ 19 สามารถจัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่ดีภายในกลุ่มงานเพื่อให้มีการแจ้งข่าวสารได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์

ข้อ 14 สามารถกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรทุกระดับในกลุ่มงานอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อ 17 สามารถจัดอาคาร สถานที่ ในความรับผิดชอบได้เหมาะสมกับงานบริการพยาบาล

ข้อ 20 สามารถจัดระบบข้อมูลเวชสถิติของกลุ่มงานเพื่อความสะดวกในการนำข้อมูลมาใช้

ข้อ 11 สามารถจัดทำแผนภูมิการบริหารงานและแบ่งงานภายในกลุ่มงานให้มีความชัดเจนและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

1.2 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงการอำนวยการ เดิมมี 12 ตัวแปร และหลังการวิเคราะห์ตัวประกอบมีเพิ่มเติมมาอีก 3 ตัวแปร รวมเป็น 15 ตัวแปร คือ

ข้อ 22 สามารถมอบหมายงานได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์

ข้อ 26 สามารถสร้างความเข้าใจของผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน

เป็นทีม ให้ทุกคนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง เป็นผู้นำทีมและลูกทีมที่ดี

ข้อ 25 สามารถกระจายอำนาจความรับผิดชอบของตนเองให้กับหัวหน้างานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ข้อ 23 สามารถนิเทศงานผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยมีการเตรียมความรู้ในเรื่องที่จะนิเทศ มีการวางแผนการนิเทศ เลือกวิธีการนิเทศได้เหมาะสมกับบุคคล สถานที่ สถานการณ์ และสามารถให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อการปรับปรุง พัฒนางาน

ข้อ 24 สามารถตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมทั้งในภาวะปกติและฉุกเฉิน โดยใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ข้อ 29 สามารถส่งเสริมบรรยากาศและพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา

ข้อ 21 สามารถแจ้งปรัชญา นโยบาย วัตถุประสงค์ของกลุ่มงาน หน้าที่ความรับผิดชอบและแนวทางการปฏิบัติงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับทราบ

ข้อ 27 สามารถนำประเด็นสำคัญในการประชุมประสานงานมาดำเนินการให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน

ข้อ 32 สามารถประสานพลังจากบุคลากรในองค์การให้เป็นความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพสูง

ข้อ 28 สามารถให้รางวัล (ที่เป็นสิ่งของและไม่ใช้สิ่งของเช่น คำยกย่อง ชมเชย การส่งเสริมสนับสนุน ฯลฯ) ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประพฤติปฏิบัติดีมีผลงานตามเป้าหมาย และให้มีการลงโทษเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาทำความผิด

ข้อ 31 สามารถส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในกลุ่มงานและกับหน่วยงานอื่น

ข้อ 30 สามารถจัดสวัสดิการที่อำนวยความสะดวกให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตามความเหมาะสม

ข้อ 82 มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์หาหนทางการปฏิบัติงานที่ดีมีประสิทธิภาพกว่าเดิมอยู่เสมอ

ข้อ 83 มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

ข้อ 81 สามารถสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพกับบุคคลทั้งในและนอกองค์การ

1.3 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงการวางแผน มี 10 ตัวแปรคือ

ข้อ 9 สามารถวางแผนการพัฒนาบุคลากร ให้บุคลากรในกลุ่มงานได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อ 8 สามารถนำนโยบายหลักมาจัดทำเป็นแผนพัฒนาได้

ข้อ 7 สามารถกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อ 6 สามารถจัดทำแผนงาน โครงการได้ โดยมีการวางแผนการใช้เวลาในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ข้อ 10 สามารถวางแผนงบประมาณเพื่อการจัดหา การใช้ และการบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพ

ข้อ 4 สามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาสาธารณสุขของประเทศ สถานการณ์ ปัญหา ทรัพยากรที่มี

ข้อ 5 สามารถกำหนดปรัชญาและนโยบายที่สอดคล้องกับองค์การ

ข้อ 2 สามารถสร้างวิสัยทัศน์ของกลุ่มงานการพยาบาลและจัดทำเป็นแผนพัฒนาระยะยาว 5 ปี เพื่อให้วิสัยทัศน์เป็นจริง

ข้อ 3 สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน (ที่มีอยู่ในองค์การ) โอกาสและภาวะคุกคาม (จากภายนอกองค์การ) เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนกลยุทธ์

ข้อ 1 สามารถวางแผนงานโดยใช้เป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้าเป็นวิสัยทัศน์ในการจัดบริการ

1.4 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงการควบคุม มี 8 ตัวแปรคือ

ข้อ 35 สามารถปรับปรุงรูปแบบ วิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ได้มาตรฐาน ทันสมัย เชื่อถือได้ และตรงกับความ เป็นจริง

ข้อ 34 สามารถควบคุม กำกับงาน ติดตามผลงานให้สำเร็จตามเป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด

ข้อ 39 สามารถนำข้อมูลการปฏิบัติที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน มาทำการปรับปรุง แก้ไข

ข้อ 37 สามารถเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพ / ประสิทธิผลของการพยาบาลและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

ข้อ 33 มีความรู้เรื่องกฎ ข้อบังคับ ระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ของทางราชการ และสามารถควบคุมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามได้

ข้อ 38 สามารถนำมาตรฐานการพยาบาลมาใช้ในการนิเทศทางการพยาบาลได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

ข้อ 36 สามารถกำหนดและจัดทำมาตรฐานการพยาบาล (โดยอิงจากมาตรฐานของกองการพยาบาล) เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบคุณภาพการพยาบาล

ข้อ 40 สามารถควบคุมการเบิกจ่ายวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องรัดกุม โดยมีขั้นตอน วิธีการที่ไม่ซับซ้อน

2. ตัวประกอบสมรรถนะด้านภาวะผู้นำ มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 4.32208 คิดเป็นร้อยละ 4.3 ประกอบด้วยตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ 14 ตัวแปร ซึ่งอธิบายถึงสมรรถนะการเป็นผู้นำบารมีที่สำคัญ 4 กลุ่ม ได้แก่

2.1 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงด้านการให้ความรัก ความเมตตาแก่ลูกน้อง มี 5 ตัวแปรคือ

ข้อ 87 เป็นผู้มีอิทธิพลไม่ตรีติกับผู้ได้บังคับบัญชาและปฏิบัติต่อผู้ได้
บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อ 91 มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้าใจธรรมชาติและความแตกต่างของมนุษย์

ข้อ 89 สามารถสร้างความรัก สามัคคีในหมู่คณะ

ข้อ 88 ให้ออกาส ให้ความสำคัญ ให้ความเชื่อถือไว้วางใจผู้ได้บังคับบัญชา
และสามารถพัฒนาความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ได้บังคับบัญชา

ข้อ 79 สามารถจงใจและสร้างแรงบันดาลใจทำให้คนกระตือรือร้น อุทิศ
ตน และแสดงความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ

2.2 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล มี 3 ตัวแปรคือ

ข้อ 86 มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเผชิญปัญหา กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง
และกล้ารับผิดชอบต่อผลของการกระทำ

ข้อ 85 เป็นผู้มีบุคลิกภาพมั่นคง มีการแต่งกายถูกกาลเทศะ มีการวางตัว
ดี มีแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการดำรงชีวิตเป็นที่ยอมรับของสังคม

ข้อ 84 สามารถควบคุมอารมณ์ มีความหนักแน่น อดทน อดกลั้น จัดการ
กับความเครียดได้ดี มีความยืดหยุ่นสูงและมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.3 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน มี 3 ตัวแปรคือ

ข้อ 92 สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ทำให้ผู้พบเห็นศรัทธาและนิยมยกย่อง
วิชาชีพพยาบาล

ข้อ 78 มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้ได้บังคับบัญชาเพื่อ
นำมาซึ่งการปฏิบัติให้เป็นจริงได้

ข้อ 48 มีจรรยาบรรณวิชาชีพในการปฏิบัติงานการพยาบาล

2.4 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มี 3 ตัวแปรคือ

ข้อ 90 สามารถปลุกฝังให้ผู้ได้บังคับบัญชามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ องค์
การและหน่วยงาน

ข้อ 93 สามารถสร้างค่านิยมด้านสิทธิมนุษยชน ความเป็นธรรม ความ
ยุติธรรมในสังคม การประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและการยึดถือจรรยา
บรรณแห่งวิชาชีพให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา

ข้อ 80 มีความสามารถในการพูดเจรจาต่อรอง การพูดให้ข้อมูลข่าวสารที่
ทำให้คนเข้าใจสถานการณ์และเปลี่ยนความคิดตามผู้นำ

3. ตัวประกอบสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีทันสมัย มีค่าความแปรปรวนของตัว
ประกอบ เท่ากับ 3.05334 คิดเป็นร้อยละ 3.0 ประกอบด้วยตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ 7 ตัว
แปร ได้แก่

ข้อ 60 เข้าใจถึงประโยชน์ใช้สอยและความแตกต่างของโปรแกรม
คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปต่าง ๆ ที่นำมาใช้งาน

ข้อ 59 มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เช่น วิธีการปฏิบัติงาน คำสั่งปฏิบัติการ และคำศัพท์เฉพาะต่าง ๆ

ข้อ 61 สามารถนำเทคโนโลยีใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์และเครื่องมือสื่อสารทางโทรคมนาคม มาใช้ในการพัฒนางานและบุคลากร

ข้อ 64 สามารถใช้เครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่นั้นและให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้ การบำรุงรักษาแก่ผู้อื่นได้

ข้อ 63 มีความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ในการให้บริการผู้ใช้บริการในคลินิก

ข้อ 62 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเช่น อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม ในการค้นหาข้อมูล รวบรวมข้อมูล การนำข้อมูลมาใช้ และการเผยแพร่ข้อมูล

ข้อ 65 สามารถค้นหารูปแบบหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามสภาพการณ์และสังคมที่เปลี่ยนแปลง

4. ตัวประกอบสมรรถนะด้านการตลาด มีความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 1.66454 คิดเป็นร้อยละ 1.6 ประกอบด้วยตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ 12 ตัวแปร ได้แก่

ข้อ 68 สามารถจัดรูปแบบบริการพยาบาลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการทุกระดับ

ข้อ 67 สามารถวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้บริการในชุมชนที่รับผิดชอบ

ข้อ 69 สามารถจัดให้มีบริการพยาบาลที่น่าเชื่อถือและถูกต้องเป็นไปตามที่ได้แจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบ

ข้อ 71 สามารถจัดให้มีบริการพยาบาล การดูแลเอาใจใส่ผู้บริการ โดยคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างของแต่ละบุคคล

ข้อ 77 สามารถใช้มาตรฐานการพยาบาล วัตถุประสงค์การบริการพยาบาลเชิงการตลาด

ข้อ 73 สามารถพัฒนาบุคลากรพยาบาลให้มีความรู้ อธิษาศัยดี และมีความสามารถในการสร้างความเชื่อถือ ความมั่นใจแก่ผู้บริการ

ข้อ 70 สามารถจัดบริการให้ความช่วยเหลือผู้บริการได้อย่างรวดเร็วทันทีทันใด

ข้อ 66 มีความรู้ ความเข้าใจแนวคิดทางการตลาดและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานบริการพยาบาล

ข้อ 76 สามารถวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล (ทั้งในรูปตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน) ที่จะได้รับ

ข้อ 74 สามารถหาช่องทางและวิธีการประชาสัมพันธ์เจาะลึกกลุ่มเป้าหมาย

ข้อ 72 สามารถจัดให้มีอุปกรณ์ เครื่องใช้ สิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้
ใช้บริการและเอกสารสิ่งพิมพ์ในการติดต่อสื่อสาร ที่มีรูปร่าง ลักษณะดี มีคุณภาพและดึงดูดความ
สนใจ

ข้อ 75 สามารถร่วมตกแต่งอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมให้สะอาด สวยงาม
มีความสะดวกปลอดภัย เพื่อสร้างความประทับใจและดึงดูดใจผู้ให้บริการ

5. ตัวประกอบสมรรถนะด้านการสนับสนุนงานการสาธารณสุขมูลฐาน มีค่าความ
แปรปรวนของตัวประกอบ เท่ากับ 1.58978 คิดเป็นร้อยละ 1.6 ประกอบด้วยตัวแปรที่บรรยาย
ตัวประกอบ 8 ตัวแปร ได้แก่

ข้อ 98 ส่งเสริมกิจกรรมการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ครอบครัว
และชุมชนของประชาชนโดยประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ

ข้อ 99 ร่วมเสริมสร้างความสามารถในการพึ่งตนเองและการดูแลตนเอง
ด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยผ่านทางระบบบริการพยาบาลที่ยึดแนวคิด/หลักการ
สาธารณสุขมูลฐานเป็นหลัก

ข้อ 96 สนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานบริการพยาบาลของเจ้าหน้าที่
สถานอนามัย เน้นการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพโดยยึดหลักสุขภาพดีถ้วนหน้า/คุณภาพ
ชีวิต เป็นจุดหมาย

ข้อ 97 นิเทศงาน และร่วมให้การอบรมเจ้าหน้าที่สถานอนามัยในด้านการ
ดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานให้ดำเนินไปในทิศ
ทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับชุมชนที่รับผิดชอบ

ข้อ 95 ปลูกฝังแนวคิดสุขภาพดีถ้วนหน้า/คุณภาพชีวิตให้ผู้ได้บังคับ
บัญชายึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติงาน

ข้อ 94 มีความรู้และเข้าใจแนวคิด/หลักการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน
เป็นอย่างดี

ข้อ 100 สามารถให้คำปรึกษาด้านบริการทางการแพทย์และสังคม แก่
ประชาชนในชุมชน

ข้อ 101 สามารถปรับระบบบริการพยาบาลในโรงพยาบาลให้เหมาะสม
เพื่อเอื้อต่อระบบการรับ - ส่งต่อผู้ป่วยจากชุมชน

6. ตัวประกอบสมรรถนะด้านวิชาการและการวิจัย มีค่าความแปรปรวนของ
ตัวประกอบเท่ากับ 1.49530 คิดเป็นร้อยละ 1.5 ประกอบด้วยตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ
6 ตัวแปร ได้แก่

ข้อ 56 สามารถเผยแพร่ผลการวิจัยสู่สาธารณะ

ข้อ 55 สามารถทำวิจัยและเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยได้

ข้อ 57 สามารถนำผลการวิจัยใหม่ ๆ มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน

ข้อ 58 สามารถค้นคิดหรือนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินงาน

ข้อ 53 สามารถเขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสาร

ข้อ 54 มีความรู้ ความเข้าใจภาษาอังกฤษ สามารถอ่านบทความ หนังสือ หรือเอกสารภาษาอังกฤษแล้วสรุปใจความสำคัญได้

7. ตัวประกอบสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 1.26207 คิดเป็นร้อยละ 1.2 ประกอบด้วยตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ 7 ตัวแปร ได้แก่

ข้อ 43 สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับผู้ป่วยทุกประเภท

ข้อ 44 สามารถสอนและสาธิตวิธีการปฏิบัติการพยาบาลได้ถูกต้องตามหลักการพยาบาล

ข้อ 45 สามารถใช้และดัดแปลงอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสมกับการให้บริการแก่ผู้ป่วยแต่ละราย

ข้อ 41 สามารถประเมินสภาพ วินิจฉัยปัญหาผู้ป่วย วางแผนการพยาบาล และประเมินผลการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาล

ข้อ 42 มีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ / แนวคิด / ทฤษฎีการพยาบาล สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลและให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้บังคับบัญชาและนักศึกษาฝึกงานหลักสูตรต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวได้

ข้อ 47 สามารถจัดให้มีกิจกรรมการให้สุขศึกษาแก่ผู้ใช้บริการอย่างครอบคลุม

ข้อ 46 มีความรู้ในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อและสามารถกำหนดรูปแบบการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อในโรงพยาบาลสำหรับเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

8. ตัวประกอบสมรรถนะด้านการฝึกอบรม มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 1.01904 คิดเป็นร้อยละ 1.0 ประกอบด้วยตัวแปรที่บรรยายตัวประกอบ 3 ตัวแปร ได้แก่

ข้อ 52 สามารถเป็นวิทยากรบรรยายในการประชุมวิชาการและการฝึกอบรม

ข้อ 51 สามารถจัดประชุมวิชาการและการฝึกอบรมในหน่วยงาน

ข้อ 50 สามารถจัดทำเอกสารวิชาการ คู่มือการปฏิบัติการพยาบาลและคู่มือการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ทันยุคสมัย ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ตัวประกอบสมรรถนะของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

จากผลการวิจัยพบว่าตัวประกอบสมรรถนะของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วยสมรรถนะ 8 กลุ่ม คือ 1) สมรรถนะด้านกระบวนการบริหารงาน มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบสูงสุดคือ 44.79401 2) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ 4.32208 3) สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีทันสมัย มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ 3.05334 4) สมรรถนะด้านการตลาด มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ 1.66454 5) สมรรถนะด้านการสนับสนุนงานการสาธารณสุขมูลฐาน มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ 1.58978 6) สมรรถนะด้านวิชาการและการวิจัย มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ 1.49530 7) สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ 1.26207 และ 8) สมรรถนะด้านการฝึกอบรม มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบ 1.01904

ตัวประกอบสมรรถนะทั้ง 8 กลุ่มมีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบจากมากไปหาน้อยตามลำดับ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้วิจัยวิเคราะห์ตัวประกอบด้วยวิธีตัวประกอบภาพพจน์หมุนแกนตัวประกอบแบบอโรทอนอลด้วยวิธีเวรีแมกซ์ที่สามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวประกอบทุกตัวแปรได้ครบถ้วน ซึ่งตัวประกอบหลัง ๆ จะอธิบายค่าความแปรปรวนได้น้อยลงตามลำดับ และตัวประกอบที่ได้เป็นอิสระต่อกัน ไม่มีความสัมพันธ์กัน (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2537; ตีเรก ศรีสุโข, 2529) ตัวแปรของตัวประกอบแต่ละกลุ่มอธิบายลักษณะของตัวประกอบไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน แต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักตัวประกอบตั้งแต่ 0.35 ขึ้นไป ซึ่งสามารถแปรผลได้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ตัวประกอบทั้ง 8 ตัวประกอบ มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบรวมกันเท่ากับ 59.20 คิดเป็นร้อยละ 58.60 ผลการวิจัยนี้ยืนยันการศึกษาของ Katz (1972) และผลการวิเคราะห์ตัวประกอบภาวะผู้นำของ Stogdill (Stogdill in Bass, 1980) โดยเฉพาะ Stogdill ได้นำผลการวิจัยภาวะผู้นำในช่วงปี ค.ศ. 1945 - 1970 ไปวิเคราะห์ตัวประกอบ พบว่าผู้นำแตกต่างจากคนอื่นตรงที่มีสมรรถนะต่อไปนี้ดีกว่าคือ 1) ทักษะการติดต่อระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) ซึ่งตรงกับทักษะทางมนุษย์ (Human Skills) ของ Katz และตรงกับตัวประกอบสมรรถนะด้านกระบวนการบริหารงานในส่วนของกำนวยการ การควบคุม และตัวประกอบสมรรถนะด้านภาวะผู้นำของการวิจัยนี้ 2) ทักษะทางความคิด (Conceptual Skills) ซึ่งตรงกับตัวประกอบสมรรถนะด้านกระบวนการบริหารงานในส่วนของกำรวางแผนและการจัดระบบงาน ตัวประกอบสมรรถนะด้านวิชาการและการวิจัย ของการวิจัยนี้ 3) ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) ซึ่งตรงกับตัวประกอบสมรรถนะด้านการตลาด ตัวประกอบสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีทันสมัย ตัวประกอบสมรรถนะด้านการสนับสนุนงานการสาธารณสุขมูลฐาน ตัวประกอบสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล และตัวประกอบสมรรถนะด้านการฝึกอบรมของการวิจัยนี้

เมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยนี้กับผลการวิจัยของ Mackenzie (1969) ที่ศึกษาภาระงานของผู้บริหารพบว่าตรงกับผลการวิจัยนี้และครอบคลุมทุกสมรรถนะ ยกเว้น 2 สมรรถนะที่ค้นพบในการวิจัยนี้แต่ไม่พบในผลการวิจัยของ Mackenzie คือตัวประกอบสมรรถนะด้านการตลาดและตัวประกอบสมรรถนะด้านการสนับสนุนงานการสาธารณสุขมูลฐาน เพราะในอดีตตัวประกอบสมรรถนะด้านการตลาดเป็นสมรรถนะที่จำกัดอยู่ในแวดวงธุรกิจ แต่ภายหลังการล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์และการเข้าสู่ยุคแข่งขันในทางการค้า การตลาดจึงกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญของผู้บริหารทุกระดับ ส่วนสมรรถนะด้านการสนับสนุนงานการสาธารณสุขมูลฐานนั้น เป็นไปตามภาระหน้าที่ของโรงพยาบาลชุมชนซึ่งมีหน้าที่สนับสนุนงานการสาธารณสุขมูลฐานอยู่แล้ว โดยหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนในฐานะเป็นกรรมการในคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ (คปสอ.) จะต้องนิเทศงานสาธารณสุขระดับตำบล รับส่งต่อ เป็นครู ผู้ฝึก ที่ปรึกษาให้แก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล เป็นต้น และเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้สมรรถนะด้านการตลาดและสมรรถนะด้านการสนับสนุนงานการสาธารณสุขมูลฐานเป็นสมรรถนะสำคัญของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน ก็คือนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขที่ใช้การตลาดเป็นกลยุทธ์ในการแข่งขันกับโรงพยาบาลเอกชนและใช้การสาธารณสุขมูลฐานเป็นกลยุทธ์เพื่อให้ประชาชนบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้าในปี 2543 และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนชาวไทย

ผลการวิจัยนี้ยังตรงกับผลการศึกษาวิจัยของ อังคณา สุเมธสิทธิกุล (2539) และ จันทรเพ็ญ พาหงษ์ (2538) เป็นส่วนใหญ่ แตกต่างกันบ้างในบางสมรรถนะ คือ ผลการวิจัยนี้มีสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลเช่นเดียวกับผลการวิจัยของ จันทรเพ็ญ พาหงษ์ซึ่งศึกษาสมรรถนะของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยแต่ไม่มีสมรรถนะนี้ในผลการวิจัยของ อังคณา สุเมธสิทธิกุล ซึ่งศึกษาในหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป ทั้งนี้เพราะโรงพยาบาลชุมชนเป็นโรงพยาบาลขนาดเล็ก มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการพยาบาลน้อยกว่าในโรงพยาบาลระดับอื่น หัวหน้าพยาบาลในฐานะพยาบาลวิชาชีพจึงนอกจากจะเป็นทั้งผู้สอน ผู้สาธิต ผู้นิเทศทางการพยาบาลแก่พยาบาลผู้ใต้บังคับบัญชาแล้ว ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องลงมือปฏิบัติการพยาบาลด้วยตนเองอีกด้วย ดังนั้นในการวิจัยนี้สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลจึงปรากฏเป็นสมรรถนะหนึ่งของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

ส่วนสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีทันสมัยที่มีปรากฏในการวิจัยครั้งนี้แต่ไม่มีในผลการวิจัยของทั้ง อังคณา สุเมธสิทธิกุล และ จันทรเพ็ญ พาหงษ์ อาจเนื่องจากว่า ในปัจจุบันเทคโนโลยีเริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างสูงต่อการปฏิบัติงานขององค์กรในทุก ๆ ด้านเนื่องจากความจำกัดในด้านทรัพยากร กระแสการแข่งขันที่รุนแรงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคข่าวสารโลกปัจจุบันกลายเป็น “โลกไร้พรมแดน” การปฏิบัติงานและการดำเนินการใด ๆ ต้องได้ผลที่แน่นอนมีประสิทธิภาพสูงสุด ลดปัญหา อุปสรรคที่มีอยู่เดิมได้และไม่สิ้นเปลืองเวลา ซึ่งเทคโนโลยีจะช่วยในส่วนนี้ได้ ดังเช่นการใช้ Telemedicine ช่วยในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยในโรงพยาบาลชุมชนที่อยู่ห่างไกล เป็นต้น ดังนั้นสมรรถนะทางด้านการใช้เทคโนโลยีทันสมัยจึงปรากฏเป็นอีกสมรรถนะหนึ่งของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนเช่นกัน

2. ตัวแปรที่อธิบายลักษณะของตัวประกอบสำคัญ

2.1 ตัวประกอบสมรรถนะด้านกระบวนการบริหารงาน เป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 1 มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบสูงสุดคือ 44.79401 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวประกอบได้ร้อยละ 44.4 ของความแปรปรวนทั้งหมด อธิบายได้ด้วยตัวแปร จำนวน 43 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .38506 - .69670 ซึ่งจัดเป็นตัวแปรที่สามารถบรรยายตัวประกอบได้ในระดับต่ำถึงดีมาก (Comrey, 1973 อ้างถึงใน อุทุมพร จามรมาน, 2532)

เมื่อพิจารณาตัวแปรที่อธิบายตัวประกอบ พบว่าเป็นที่รวมของกลุ่มตัวแปรที่อธิบายกระบวนการบริหารงานจำนวน 4 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแปรการวางแผน กลุ่มตัวแปรการจัดระบบงาน กลุ่มตัวแปรการอำนวยความสะดวก และกลุ่มตัวแปรการควบคุม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึง การจัดระบบงาน ตัวแปรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงสุดของสมรรถนะด้านกระบวนการบริหารงาน ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด 4 ตัวแปรได้แก่ ข้อ 15) สามารถจัดระบบและกำหนดกลวิธีในการพัฒนางานได้อย่างครอบคลุม (.69670) ข้อ 16) สามารถจัดระบบและกำหนดกลวิธีในการพัฒนาบุคลากรทุกระดับ (.67710) ข้อ 13) สามารถวิเคราะห์ความต้องการและจัดอัตรากำลังบุคลากรได้อย่างเหมาะสม (.64897) ข้อ 12) สามารถวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของงาน (.64580)

จากการที่การจัดระบบงานเป็นกลุ่มตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงสุดของตัวประกอบสมรรถนะด้านกระบวนการบริหารงานของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน อาจเนื่องจากว่าที่ผ่านมาโรงพยาบาลชุมชนเป็นองค์การขนาดเล็กมีบุคลากรน้อยและมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันมาก ความสัมพันธ์ต่อกันจึงมักเป็นความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการบางครั้งทำให้การดำเนินงานติดขัด ไม่เป็นระบบระเบียบ และในโรงพยาบาลชุมชนอีกหลาย ๆ พื้นที่เพิ่งก่อตั้งขึ้นใหม่จึงทำให้การจัดระบบงานยังไม่เข้าที่ ต่อมาเมื่อองค์การขยายและได้รับการพัฒนาขึ้น การจัดระบบงานจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์การ ดังนั้นหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนจึงให้ความสำคัญต่อการจัดระบบงานมากขึ้น ซึ่งกลุ่มตัวแปรนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Swanburg (1990) และ WHO (1983) ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารทางการแพทย์ พบว่า ผู้บริหารทางการแพทย์จะต้องมีความสามารถในการกำหนดความต้องการกำลังคนทั้งปริมาณและคุณภาพ และความสามารถในการกำกับให้เกิดการสร้างแรงจูงใจบุคลากร (โดยการพัฒนาบุคลากร) การจัดกลุ่มกิจกรรมหรือจัดระบบกิจกรรมเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายและเพื่อการคงอยู่ขององค์การ ซึ่งสิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดระบบงานที่ดีจะมีส่วนสัมพันธ์กับความสำเร็จของการดำเนินงานเนื่องจากทำให้งานดำเนินไปได้ตามขั้นตอนและมีทิศทาง

2.1.2 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึง การอำนวยความสะดวก ตัวแปรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงเป็นอันดับ 2 ของสมรรถนะด้านกระบวนการบริหารงาน ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด 4 ตัวแปรได้แก่ ข้อ 22) สามารถมอบหมายงานได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ (.66315) ข้อ 26) สามารถสร้างความเข้าใจของผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานเป็นทีมให้ทุกคนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองเป็นผู้นำทีมและลูกทีมที่ดี (.64202) ข้อ 25) สามารถกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบของตนเองให้กับหัวหน้างานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (.61297)

ข้อ 23) สามารถนิเทศงานผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยมีการเตรียมความรู้ในเรื่องที่จะนิเทศ มีการวางแผนการนิเทศ เลือกวิธีการนิเทศได้เหมาะสมกับบุคคล สถานที่ สถานการณ์ และสามารถให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อการปรับปรุง พัฒนางาน (.61121) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Dubnicki and Sloan (1991) ที่พบว่า ผู้บริหารการพยาบาลที่จะประสบความสำเร็จในหน้าที่งานของตน ต้องมีความสามารถในการอำนวยความสะดวก ข้อยกจำกัด และมองเห็นความสำคัญของผู้อื่น มีความสามารถในการเป็นผู้นำกลุ่ม ส่งเสริมการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกลุ่ม ส่งเสริมการประสานงานและการทำงานเป็นทีม ลดความขัดแย้งภายในกลุ่ม ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ ซึ่งถ้าทุกคนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองภายในกลุ่ม ความขัดแย้งก็จะลดน้อยลงก่อให้เกิดความร่วมมือขึ้นได้ สำหรับการนิเทศงานเพื่อการปรับปรุงพัฒนางาน การมอบหมายงานและการกระจายอำนาจ ถือเป็นกรยอมรับและเป็นการให้พลังอำนาจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่ง Williams (1994) มีความเห็นว่า การให้พลังอำนาจแก่ผู้ร่วมงาน เป็นบทบาทที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารการพยาบาลในอนาคต เพราะจะทำให้เกิดความพึงพอใจในงานและอุทิศตนให้กับการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนา ลือวานิช (2539) ที่พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในงานของพยาบาลประจำการ

มีข้อน่าสังเกตว่า หลังการวิเคราะห์ตัวประกอบแล้ว กลุ่มตัวแปรการอำนวยความสะดวกจะมีตัวแปรเข้ามาจับกลุ่มเพิ่มเติมอีก 3 ตัวแปรคือ ข้อ 82) มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์หาหนทางการปฏิบัติงานที่ดีมีประสิทธิภาพกว่าเดิมอยู่เสมอ (.42576) ข้อ 83) มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา (.41697) และ ข้อ 81) สามารถสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพกับบุคคลทั้งในและนอกองค์กร (.38506) ซึ่งตัวแปรที่เพิ่มเติมขึ้นนี้แสดงให้เห็นว่า การอำนวยความสะดวกในปัจจุบันผู้บริหารจะต้องมีความคิดในเชิงเปลี่ยนแปลง การก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิม ต้องมีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า เนื่องจากว่าสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์การบริการสุขภาพในปัจจุบัน มีปัจจัยทางเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง การสร้างเครือข่ายที่ดีจะทำให้เกิดการประสานงาน การใช้ทรัพยากรร่วมกันซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารและประโยชน์สูงสุดของผู้ใช้บริการ (Williams, 1994) และนอกจากนี้หัวหน้าพยาบาลซึ่งถือว่าเป็นทั้งผู้บริหารและผู้นำ จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทันต่อยุคสมัย ผู้บริหารที่ดีต้องมีความรู้ดี มิฉะนั้นจะไม่สามารถสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นได้และจะส่งผลต่อความราบรื่นและประสิทธิผลของการอำนวยความสะดวกและการบริหารงานของหัวหน้าพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในห้องทดลองของ Price and Garland (1981 อ้างถึงในพนิดา ดามาพงศ์, 2534) ที่พบว่าผู้ตามจะยอมตามผู้นำที่ผู้ตามรู้สึกว่ามีความสามารถสูงกว่าตน

2.1.3 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึง การวางแผน ตัวแปรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงเป็นอันดับ 3 ของสมรรถนะด้านกระบวนการบริหารงาน ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด 4 ตัวแปรได้แก่ ข้อ 9) สามารถวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้บุคลากรในกลุ่มงานได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (.64784) ข้อ 8) สามารถนำนโยบายหลักมาจัดทำเป็นแผนพัฒนาได้ (.64022) ข้อ 7) สามารถกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานให้ผู้ใต้บังคับ

บัญชาดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน (.62327) ข้อ 6) สามารถจัดทำแผนงาน โครงการได้ โดยมี การวางแผนการใช้เวลาในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (.61918)

การวางแผนเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญสำหรับหัวหน้าพยาบาลและผู้บริหารทุกระดับ การทำงานต่าง ๆ จะดำเนินไปได้อย่างมีทิศทางและมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการวางแผนกำกับโดยมีการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้า ซึ่งกลุ่มตัวแปรด้านการวางแผนจากผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับ WHO (1983) ที่กล่าวถึงการวางแผนว่าต้องครอบคลุมทั้ง บุคคล สิ่งของ และงบประมาณ

2.1.4 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงการควบคุม ตัวแปรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงเป็นอันดับ 4 ของสมรรถนะด้านกระบวนการบริหารงาน ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด 4 ตัวแปรได้แก่ ข้อ 35) สามารถปรับปรุงรูปแบบ วิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้มาตรฐาน ทันสมัย เชื่อถือได้และตรงกับความ เป็นจริง (.56648) ข้อ 34) สามารถควบคุมกำกับงาน ติดตามผลงานให้สำเร็จตามเป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด (.56418) ข้อ 39) สามารถนำข้อมูลการปฏิบัติที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาทำการปรับปรุงแก้ไข (.51166) ข้อ 37) สามารถเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลของการพยาบาลและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ เป็นต้น กลุ่มตัวแปรนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของ Koontz and Wehrich (1990) ที่ว่า การควบคุมตรวจสอบเกี่ยวข้องกับการประเมินผล การสอน แนะนำ อบรม แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้การปฏิบัติงานได้ผลตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การควบคุมจะต้องมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัยและสถานการณ์ ต้องมีเป้าหมายซึ่งกำหนดด้วยระยะเวลา มีเกณฑ์มาตรฐานในการควบคุม มีการเปรียบเทียบผลงานกับเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดไว้ และถ้าพบข้อบกพร่องต้องมีการปรับปรุง แก้ไขให้ถูกต้อง (อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม, 2534)

จากกลุ่มตัวแปรย่อยทั้ง 4 กลุ่มนี้ มีข้อสังเกตในการเรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรคือการจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก การวางแผน และการควบคุม ซึ่งต่างจากแนวคิดในหน้าที่ทางการบริหารที่ให้ความสำคัญของการวางแผนเป็นอันดับแรก ตามมาด้วยการจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุม (อิงชัย สันติวงษ์, 2537 ; อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม, 2534) การที่หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนเห็นความสำคัญของการวางแผนเป็นอันดับ 3 และเห็นความสำคัญของการจัดระบบงานและการอำนวยความสะดวกมีความสำคัญมากกว่า อาจเนื่องจากว่าโรงพยาบาลชุมชนจะต้องรับนโยบายและแผนการปฏิบัติงานหลัก ๆ มาจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและจากเครือข่าย พบส. โดยทางตรง หรือทางอ้อม (โดยผ่านทางผู้อำนวยการโรงพยาบาล) จึงไม่มีอิสระที่จะวางแผนในงานหลักต่าง ๆ ตามแนวทางของตนเองมากนัก ดังนั้นหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนจึงหันมาให้ความสำคัญกับการจัดระบบงานและการอำนวยความสะดวก เพื่อให้การดำเนินงานตอบสนองนโยบายและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายในแผนงานที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหรือหน่วยงาน พบส. กำหนดมา การวางแผนจึงเป็นกลุ่มตัวแปรในสมรรถนะด้านกระบวนการบริหารงานที่หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนประเมินให้มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 ดังกล่าว

2.2 ตัวประกอบสมรรถนะด้านภาวะผู้นำ เป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 4.32208 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวประกอบได้ร้อยละ 4.3 ของความแปรปรวนทั้งหมด อธิบายได้ด้วยตัวแปรจำนวน 14 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .38418 - .66828 ซึ่งจัดเป็นตัวแปรที่สามารถบรรยายตัวประกอบได้ในระดับต่ำถึงดีมาก (Comrey,1973 อ้างถึงใน อุทุมพร จามรมาน,2532)

ในปัจจุบันสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์การต้องการผู้นำที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้นภาวะผู้นำจึงเป็นสมรรถนะหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อังคณา สุเมธสิทธิกุล (2539) และ จันทรเพ็ญ พาหงษ์ (2538) ที่พบว่าสมรรถนะด้านภาวะผู้นำในหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลและพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลระดับโรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญมาก แต่แตกต่างกันตรงที่ ผลการวิจัยทั้งของอังคณา สุเมธสิทธิกุล และ จันทรเพ็ญ พาหงษ์ สมรรถนะด้านภาวะผู้นำมีความสำคัญเป็นอันดับ 1 แต่ในการวิจัยนี้ สมรรถนะด้านภาวะผู้นำของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนมีความสำคัญเป็นอันดับ 2 รองจากสมรรถนะด้านกระบวนการบริหารงาน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่า หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนมีประสบการณ์ในการบริหารงานน้อยเนื่องจากขึ้นสู่ตำแหน่งในช่วงที่อายุและประสบการณ์การทำงานน้อยกว่าหัวหน้าพยาบาลในโรงพยาบาลระดับอื่น ซึ่งจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนมีอายุเฉลี่ย 38.89 ปีและมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งหัวหน้าพยาบาลเฉลี่ย 8.53 ปี จากข้อมูลนี้พออนุมานได้ว่าหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนส่วนมากขึ้นสู่ตำแหน่งในช่วงอายุเฉลี่ยประมาณ 30 ปีเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับหัวหน้าพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ / โรงพยาบาลทั่วไปในการวิจัยของอังคณา สุเมธสิทธิกุล (2539) พบว่าหัวหน้าพยาบาลในโรงพยาบาลระดับนี้ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 51 - 60 ปี มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งทางการบริหารมาเป็นเวลา 6 - 10 ปี จึงพอประมาณอายุเมื่อเข้าดำรงตำแหน่งทางการบริหารอยู่ในช่วงอายุประมาณ 45 - 50 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่มากกว่าหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนจึงต้องเรียนรู้เรื่องกระบวนการบริหารงาน และต้องทุ่มเทเวลาให้กับงานด้านการบริหารซึ่งเป็นงานที่ทุกคนรับรู้ว่าเป็นงานพื้นฐานในบทบาทหน้าที่ของหัวหน้าพยาบาลมากกว่างานอื่น ๆ และในอีกประเด็นหนึ่ง โรงพยาบาลชุมชนซึ่งเป็นองค์การขนาดเล็กและส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลความเจริญ บุคลากรส่วนมากเป็นบุคคลในพื้นที่เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการปฏิบัติงานและการรับรู้ยังเข้าถึงช้ากว่าโรงพยาบาลในระดับอื่น ดังนั้นจึงทำให้คนไม่รู้สึกถึงความต้องการการเปลี่ยนแปลงหรือต้องการผู้นำที่จะนำตนเองเข้าสู่วิธีการใหม่ ๆ ดังนั้นตัวประกอบสมรรถนะด้านภาวะผู้นำจึงถูกหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนประเมินว่าเป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 ดังกล่าว

เมื่อพิจารณาการอธิบายสมรรถนะของตัวประกอบสมรรถนะด้านภาวะผู้นำของตัวแปรพบว่าเป็นตัวแปรที่อธิบายถึงสมรรถนะการเป็นผู้นำบารมีด้านที่สำคัญ 4 กลุ่ม ได้แก่

2.2.1 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงด้านการให้ความรัก ความเมตตา แก่ลูกน้องประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปรคือ ข้อ 87) เป็นผู้ที่มื่อธยาศัยโมตริตีกับผู้ใต้บังคับบัญชา และปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน (.66828) ข้อ 91) มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้าใจธรรมชาติและความแตกต่างของมนุษย์ (.61286) ข้อ 89) สามารถสร้างความรักสามัคคีในหมู่คณะ (.61098) ข้อ 88) ให้ออกาส ให้ความสำคัญ ให้ความเชื่อถือไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาและสามารถพัฒนาความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้ใต้บังคับบัญชา (.56838) ข้อ 79) สามารถจูงใจและสร้างแรงบันดาลใจทำให้คนกระตือรือร้น อุทิศตนและแสดงความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ (.45197) ตัวแปรดังกล่าวตรงกับผลการวิจัยของ Bass (1985) ที่พบว่าผู้นำบารมีในองค์การมีลักษณะเหมือนพ่อพระ (Benevolent father) คือ เป็นมิตร ใจดี เป็นกันเอง ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกันกับตนแม้ว่าตนจะสูงไปด้วยความรู้และประสบการณ์ และการกระตุ้นให้ลูกน้องเกิดแรงบันดาลใจ การให้ออกาส การแสดงออกถึงการยอมรับทำให้ลูกน้องเกิดความมั่นใจ สมรรถนะดังกล่าวเป็นสมรรถนะของผู้บริหารที่เน้นคนซึ่งจะส่งผลให้งานดี ซึ่งผู้นำแบบนี้ถือเป็นผู้ที่มีประสิทธิผล Yukl (1989 อ้างถึงในพนิดา ดามาพงศ์, 2534) ได้อ้างการศึกษาวิจัยของคนอื่น ๆ พบว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะเน้นทั้งงานและความสัมพันธ์กับลูกน้อง

2.2.2 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัวแปรคือ ข้อ 86) มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเผชิญปัญหา กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง และกล้ารับผิดชอบต่อผลของการกระทำ (.62841) ข้อ 85) เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพมั่นคง มีการแต่งกายถูกกาลเทศะ มีการวางตัวดี มีแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการดำรงชีวิตเป็นที่ยอมรับของสังคม (.62808) ข้อ 84) สามารถควบคุมอารมณ์ มีความหนักแน่น อดทน อดกลั้น จัดการกับความเครียดได้ดี มีความยืดหยุ่นสูงและมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม (.55404) กลุ่มตัวแปรดังกล่าวตรงกับผลการศึกษาของ พนิดา ดามาพงศ์ที่ได้สัมภาษณ์ผู้นำสุขภาพดีถ้วนหน้า 17 ท่าน (พนิดา ดามาพงศ์, 2534) ที่พบว่า ผู้นำจะต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเสี่ยง กล้าตัดสินใจ กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง และกลุ่มตัวแปรนี้เป็นกลุ่มตัวแปรที่แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะและแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพราะเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชารักชื่นชอบผู้นำ ผู้ใต้บังคับบัญชาจะยึดผู้นำเป็นแบบอย่าง ซึ่งการเลียนแบบผู้นำเท่ากับเป็นการพัฒนาผู้นำต่อ ๆ กันไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bass (1985) ที่ได้ศึกษาไว้

2.2.3 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัวแปรคือ ข้อ 92) สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทำให้ผู้พบเห็นศรัทธาและนิยมยกย่องวิชาชีพพยาบาล (.59449) ข้อ 78) มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อนำมาซึ่งการปฏิบัติให้เป็นจริงได้ (.43472) และข้อ 48) มีจรรยาบรรณวิชาชีพในการปฏิบัติงานการพยาบาล (.38418) ซึ่งกลุ่มตัวแปรดังกล่าวสอดคล้องกับที่ สิริยา สัมมาวาจ (2538) และศิริพร ดันติพูลวินัย (2538) ที่ได้เขียนบทความเผยแพร่ไว้ในวารสารวิชาการว่า ผู้บริหารการพยาบาลต้องเป็นตัวแทนของวิชาชีพในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีเพื่อให้เกิดการยอมรับ มีการประพฤติปฏิบัติดี ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ และสำหรับการสร้างวิสัยทัศน์

นั้น ในสถานการณ์ที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนจะต้องมีวิสัยทัศน์ คาดการณ์ความเป็นไปในอนาคตได้อย่างถูกต้องใกล้เคียงความเป็นจริง และต้องถ่ายทอดวิสัยทัศน์นั้นไปสู่ลูกน้องผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดการรับรู้และมีส่วนร่วมในวิสัยทัศน์นั้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทุ่มเทความมานะพยายามในการทำให้วิสัยทัศน์นั้นเป็นจริงได้ในที่สุด

2.2.4 กลุ่มตัวแปรที่อธิบายถึงด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัวแปรคือ ข้อ 90) สามารถปลุกฝังให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ องค์การ และหน่วยงาน (.57698) ข้อ 93) สามารถสร้างค่านิยมด้านลัทธิมนุษยชน ความเป็นธรรม ความยุติธรรมในสังคม การประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและการยึดถือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา (.52934) ข้อ 80) มีความสามารถในการพูดเจรจาต่อรอง การพูดให้ข้อมูลข่าวสารที่ทำให้คนเข้าใจสถานการณ์และเปลี่ยนความคิดตามผู้นำ (.49156) กลุ่มตัวแปรดังกล่าวสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เศรษฐกิจผันผวน ขาดแคลนทรัพยากรและมีความขัดแย้ง ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ ต้องการผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Bass,1978อ้างถึงในพนิดา ตามาพงศ์,2534) และกลุ่มตัวแปรที่อธิบายการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการปลุกฝังทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ การสร้างค่านิยมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา การพูดเพื่อโน้มน้าวให้เปลี่ยนความคิด สอดคล้องกับสิระยา สัมมาวาจ (2538) ศิริพร ตันติพูลวินัย (2538) และ Bass and Avolio (1990) ที่ได้ศึกษาไว้

มีข้อที่น่าสนใจประการหนึ่งในตัวแปรที่อธิบายสมรรถนะภาวะผู้นำของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน จะเห็นได้ว่าตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักสูง จะเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสิ่งที่บรรยายถึงบุคลิกลักษณะและสิ่งที่จะก่อให้เกิดภาพพจน์กับตัวหัวหน้าพยาบาลหรือกับบุคลากรพยาบาลหรือกับวิชาชีพพยาบาล ซึ่งปรากฏการณ์นี้อธิบายได้ว่า ในชุมชนประชาชนจะให้ความสำคัญและรับรู้ในเรื่องของตัวบุคคลและภาพพจน์ที่เกิดขึ้นมากกว่าเรื่องการปฏิบัติงานเพราะลักษณะการทำงานในชุมชนต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันค่อนข้างสูงเนื่องจากการทำงานในชุมชนต้องทำงานกับคนรู้จักคุ้นเคย (Scharff,1987 quoted in Adams,1993) ดังนั้น การมีบุคลิกลักษณะดี การมีภาพพจน์ที่ดีจะสร้างความเชื่อถือศรัทธาและนำมาซึ่งความร่วมมือที่ดีของชุมชน

2.3 ตัวประกอบสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีทันสมัย เป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 3.05334 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวประกอบได้ร้อยละ 3.0 ของความแปรปรวนทั้งหมด อธิบายได้ด้วยตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .64376 - .78358 ซึ่งจัดเป็นตัวแปรที่สามารถบรรยายตัวประกอบได้ในระดับดีมากถึงดีเลิศ (Comrey,1973 อ้างถึงใน อุทุมพร จามรมาน,2532) ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด 4 ตัวแปรได้แก่ ข้อ 60) เข้าใจถึงประโยชน์ใช้สอยและความแตกต่างของโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปต่าง ๆ ที่นำมาใช้งาน (.78358) ข้อ 59) มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เช่นวิธีการปฏิบัติงาน คำสั่งปฏิบัติการและคำศัพท์เฉพาะต่าง ๆ (.76239) ข้อ 61) สามารถนำเทคโนโลยีใหม่เช่นคอมพิวเตอร์และเครื่องมือสื่อสารทางโทรคมนาคมมาใช้

ในการพัฒนางานและบุคลากร (.75351) ข้อ 64) สามารถใช้เครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่นั้น และให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้ การบำรุงรักษาแก่ผู้อื่นได้ (.75132)

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากในปัจจุบัน โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี การนำเทคโนโลยีมาใช้งานเพื่อช่วยย่นระยะเวลาและเพื่อลดข้อผิดพลาดจากข้อจำกัดของมนุษย์ จึงเป็นทางเลือกใหม่ของผู้บริหาร เพื่อการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการตามความคาดหวังและความเป็นไปตามยุคสมัย และยิ่งในสถานการณ์ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรในปัจจุบัน การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Simpson (1994) ที่พบว่า ในการปฏิบัติงานในสถานการณ์ปัจจุบัน การขาดแคลนทรัพยากรและกำลังคน ความต้องการในการจำแนกประเภทผู้ป่วย และความต้องการและคาดหวังในคุณภาพบริการที่สูงขึ้นทำให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในองค์กรมากขึ้น และผลการศึกษาของ Simpson (1996) ที่พบว่าการมีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์และสิ่งที่เป็นเทคโนโลยีใหม่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารการพยาบาลในปัจจุบันและ Simpson (1996) ยังได้ศึกษาถึงการนำเอาเทคโนโลยีทันสมัยไปใช้ซึ่งหัวหน้าพยาบาลในฐานะผู้บริหารจะต้องนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เหล่านี้ไปใช้ทั้งในด้านการบริหารงาน การปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก และด้านการให้การศึกษาและพัฒนาบุคลากร ดังนั้นหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนจึงไม่อาจเสี่ยงพ้นต่อการนำเอาเทคโนโลยีทันสมัยต่าง ๆ โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ตนเองรับผิดชอบ หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนจึงประเมินให้ตัวประกอบสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีทันสมัย เป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 ดังกล่าว

2.4 ตัวประกอบสมรรถนะด้านการตลาด เป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 1.66454 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวประกอบได้ร้อยละ 1.6 ของความแปรปรวนทั้งหมด อธิบายได้ด้วยตัวแปรจำนวน 12 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .39707 - .60134 ซึ่งจัดเป็นตัวแปรที่สามารถบรรยายตัวประกอบได้ในระดับต่ำถึงดี (Comrey, 1973 อ้างถึงใน อุทุมพร จามรมาน, 2532) ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด 4 ตัวแปรได้แก่ ข้อ 68) สามารถจัดรูปแบบบริการพยาบาลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการทุกระดับ (.60134) ข้อ 67) สามารถวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้บริการในชุมชนที่รับผิดชอบ (.58573) ข้อ 69) สามารถจัดให้มีบริการพยาบาลที่น่าเชื่อถือและถูกต้องเป็นไปตามที่ได้แจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบ (.56060) ข้อ 71) สามารถจัดให้มีบริการ การดูแลเอาใจใส่ผู้ใช้บริการโดยคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างของแต่ละบุคคล (.55687) สมรรถนะด้านการตลาดเป็นสมรรถนะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารการพยาบาลยุคใหม่ โดยเฉพาะหัวหน้าพยาบาลเนื่องจากในปัจจุบันมีการแข่งขันกันในการให้บริการการดูแลสุขภาพ ผู้ใช้บริการมีความต้องการและมีความคาดหวังด้านคุณภาพบริการมากขึ้นกว่าเดิม การรักษาพยาบาลได้เปลี่ยนจากการบริการสังคมมาเป็นเชิงธุรกิจ (ศิริพร สุริยะ, 2536) การนำแนวคิดทางการตลาดมาปรับปรุงการจัดการบริการให้มีความหลากหลายเหมาะสมและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการจึงเป็นสิ่งที่หัวหน้าพยาบาลในโรงพยาบาลทุกระดับต้องตระหนักถึงและลงมือปฏิบัติ

ดังนั้นหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนควรมีความรู้ความเข้าใจและมีความชำนาญในเรื่องแนวคิดทางการตลาดและการนำไปประยุกต์ใช้ เพราะหัวหน้าพยาบาลต้องเป็นผู้นำการปฏิบัติต่อผู้ป่วยและสร้างความพึงพอใจให้แก่บุคลากรในทุก ๆ ด้าน Strasen (1987 อ้างถึงในศิริพร สุริยะ, 2536) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารการพยาบาลจำเป็นต้องทำการศึกษาแนวคิดด้านการตลาดเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดี มีทัศนคติที่ดีและทราบบทบาทของตนในการที่จะนำแนวคิดด้านการตลาดมาประยุกต์ใช้

อย่างไรก็ตามถึงแม้สมรรถนะด้านการตลาดจะเป็นสมรรถนะที่สำคัญของผู้บริหารการพยาบาลยุคใหม่ แต่เมื่อพิจารณาผลการประเมินความสำคัญของสมรรถนะ หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนประเมินให้สมรรถนะด้านการตลาดเป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 อาจเนื่องจากว่า สถานที่ตั้งของโรงพยาบาลชุมชนส่วนใหญ่มักอยู่ในบริเวณที่ห่างไกลไม่ค่อยมีสถานพยาบาลคู่แข่ง ประชาชนมีความจำกัดในปัจจัยทางเศรษฐกิจและมีทางเลือกในการใช้บริการการรักษาพยาบาลน้อยกว่าคนในเมือง ในบางพื้นที่อาจไม่มีทางเลือกเลย ส่วนมากเมื่อเจ็บป่วยจริง ๆ จึงต้องมาใช้บริการในโรงพยาบาลชุมชนอยู่แล้ว ทำให้หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนส่วนมากจึงยังไม่มีภาวะกระตือรือร้นในการปรับปรุงบริการโดยใช้แนวคิดทางการตลาดเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเท่าที่ควรถึงแม้จะมีทัศนคติที่ดีต่อแนวคิดนี้ก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริพร สุริยะ (2536) ที่พบว่าบทบาทของผู้บริหารการพยาบาลในด้านการใช้แนวคิดทางการตลาดในหน่วยงานบริการพยาบาลของผู้บริหารโรงพยาบาลกลุ่มโรงพยาบาลรัฐบาลมีบทบาทอยู่ในระดับปฏิบัติได้น้อย และมีความรู้ ความเข้าใจในการประยุกต์แนวคิดด้านการตลาดในหน่วยงานบริการพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดทางการตลาดเป็นแนวคิดที่เป็นการแลกเปลี่ยนข้อเสนอและสิ่งที่มีคุณค่าให้แกกันดังนั้นผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุขจึงมีการถ่ายทอดนโยบายการนำแนวคิดทางการตลาดมาใช้ในหน่วยงานบริการในระดับโรงพยาบาลชุมชนในรูปแบบโครงการต่าง ๆ เพื่อบริการสู่ความเป็นเลิศ หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนจึงต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้แนวคิดทางการตลาดมากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นจึงประเมินให้สมรรถนะด้านการตลาด เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 ดังกล่าว

2.5 **ตัวประกอบสมรรถนะด้านการสนับสนุนงานการสาธารณสุขมูลฐาน** เป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 5 มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 1.58978 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวประกอบได้ร้อยละ 1.6 ของความแปรปรวนทั้งหมด อธิบายได้ด้วยตัวแปรจำนวน 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .42279 - .69331 ซึ่งจัดเป็นตัวแปรที่สามารถบรรยายตัวประกอบได้ในระดับต่ำถึงดีมาก (Comrey, 1973 อ้างถึงใน อุตุมพร จามรมาน, 2532) ตัวแปรมีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด 4 ตัวแปรได้แก่ ข้อ 98) ส่งเสริมกิจกรรมการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ครอบครัว และชุมชนของประชาชนโดยประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ (.69331) ข้อ 99) ร่วมเสริมสร้างความสามารถในการพึ่งตนเองและการดูแลตนเองด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยผ่านทางระบบบริการพยาบาลที่ยึดแนวคิด / หลักการสาธารณสุขมูลฐานเป็นหลัก (.68472) ข้อ 96) สนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานบริการพยาบาลของเจ้า

หน้าที่สถานีนามัยเน้นการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพโดยยึดหลักสุขภาพดีถ้วนหน้า / คุณภาพชีวิตเป็นจุดหมาย (.66206) ข้อ 97) นิเทศงานและร่วมให้การอบรมเจ้าหน้าที่สถานีนามัยในด้านการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับชุมชนที่รับผิดชอบ (.64937) จากผลการวิจัยนี้ ตัวแปรที่อธิบายถึงตัวประกอบด้านการสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานนี้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและนโยบายการสาธารณสุขมูลฐานของชาติที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนสามารถดูแลตนเอง ดูแลสังคมได้ (กระทรวงสาธารณสุข, สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2527 ; อมร นนทสุด, 2525 อ้างถึงในรัตนา ทองสวัสดิ์, 2537) สมรรถนะในด้านนี้ไม่พบในการศึกษาวิจัยของอังคณา สุเมธสิทธิกุล (2539) ในหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลของรัฐ ซึ่งเป็นระดับโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปเพราะว่าระดับของโรงพยาบาล ขอบข่ายการทำงาน ลักษณะสังคมสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันระหว่างโรงพยาบาลทำให้หน้าที่ความรับผิดชอบต่างกัน ในโรงพยาบาลชุมชนซึ่งเป็นสถานพยาบาลในระดับทุติยภูมิมีขอบเขตความรับผิดชอบในการดูแลและให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในการเจ็บป่วยหรือในปัญหาที่สถานพยาบาลระดับต้นเช่น ศสมช. และ สถานีนามัยไม่สามารถดูแลหรือให้บริการได้ ดังนั้นโรงพยาบาลชุมชนจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชนมากและต้องส่งเสริมสนับสนุนงานในส่วนที่ต้องปฏิบัติให้ลุล่วงตามนโยบาย ในเมื่อการบรรลุ “สุขภาพดีถ้วนหน้าในปี 2543” เป็นนโยบายของชาติ การยึดถือกลยุทธ์การสาธารณสุขมูลฐานเป็นหลักในการปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนโดยสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2533) ในข้อย่อยด้านบริการ ที่ให้หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนต้อง “สนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐาน” ดังนั้นจึงเป็นความรับผิดชอบที่ไม่อาจเลี่ยงได้ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานจะเป็นภารกิจสำคัญของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน แต่ในโรงพยาบาลชุมชนจะมีฝ่ายส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคดำเนินงานในลักษณะนี้อยู่แล้ว และในอีกประเด็นหนึ่งภารกิจหน้าที่อื่นที่หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนต้องปฏิบัติมีมากอยู่แล้วจึงดูเหมือนว่าหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนไม่ได้ดำเนินการในภาระหน้าที่นี้เท่าที่ควร สมรรถนะด้านการสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานจึงถูกประเมินให้เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 5 ดังกล่าว

2.6 ตัวประกอบสมรรถนะด้านวิชาการและการวิจัย เป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 6 มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 1.49530 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวประกอบได้ร้อยละ 1.5 ของความแปรปรวนทั้งหมด อธิบายได้ด้วยตัวแปรจำนวน 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .49601 - .73852 ซึ่งจัดเป็นตัวแปรที่สามารถบรรยายตัวประกอบได้ในระดับปานกลางถึงดีเลิศ (Comrey, 1973 อ้างถึงใน อุทุมพร จามรมาน, 2532) ตัวแปรที่สำคัญ 4 ตัวแปรได้แก่ ข้อ 55) สามารถทำวิจัยและเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยได้ (.70979) ข้อ 57) สามารถนำผลการวิจัยใหม่ ๆ มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน (.61291) ข้อ 58) สามารถค้นคิดหรือนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินงาน (.56073) ข้อ 54) มีความรู้ความเข้าใจภาษาอังกฤษสามารถอ่านบทความ หนังสือ หรือเอกสารภาษา

อังกฤษแล้วสรุปใจความสำคัญได้ (.49601)

สมรรถนะด้านวิชาการและการวิจัย เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน เพราะเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจในการเป็นผู้เชี่ยวชาญของผู้บริหารการพยาบาล (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2538) และหัวหน้าพยาบาลต้องเป็นแหล่งความรู้ ต้องทำหน้าที่เป็นครู ผู้ฝึกสอน เป็นพี่เลี้ยง เป็นผู้ให้คำปรึกษาชี้แนะแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา (Davidson, 1996) จะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการพัฒนาบุคลากรผู้ใต้บังคับบัญชานั้น (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2539) ต้องเป็นผู้ค้นหานวัตกรรมและนวัตกรรมการใหม่ ๆ มาใช้ (Jaco, Price, and Davidson, 1994) ซึ่งในประเด็นหลังนี้ การวิจัยจะนำมาซึ่งสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งจัดเป็นนวัตกรรมได้ และในส่วนการมีความรู้ภาษาอังกฤษก็เพราะในปัจจุบันข่าวสาร วิชาการต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการติดต่อสื่อสารที่ถึงกันทั่วโลกโดยส่วนมากจะสื่อกันด้วยภาษาอังกฤษซึ่งถือเป็นภาษากลาง ดังนั้น เพื่อให้สามารถติดตามความคิดเห็นและวิทยาการใหม่ ๆ หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจภาษาอังกฤษดังกล่าว ดังนั้นสมรรถนะด้านวิชาการและการวิจัยจึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน และยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีความจำกัดด้านทรัพยากรและมีผลกระทบอย่างสูงในด้านการแข่งขัน วิชาการและการวิจัยจะเป็นหนทางที่ช่วยในการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพของบุคลากร ช่วยให้ผู้บริหารสามารถหาหนทาง การปฏิบัติงาน การบริหารงานที่ดี เหมาะสมและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ (Kirchhoff and Tiler, 1994) แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยนี้ ตัวประกอบสมรรถนะด้านวิชาการและการวิจัยถูกประเมินให้มีความสำคัญเป็นอันดับ 6 อาจเนื่องจากหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนส่วนมากมีเวลาปฏิบัติงานในตำแหน่งหลังจากจบการศึกษาไม่กี่ปีเนื่องจากมักดำรงตำแหน่งในขณะที่อายุน้อย จึงมีความรู้สึกว่าคุณสมบัติของตนเองยังไม่ล้ำสมัย และในอีกประเด็นหนึ่ง ภาระหน้าที่ของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนมีมากมายหลายด้านซึ่งนอกจากด้านวิชาการ แล้วยังมี ด้านบริหาร ด้านบริการ และด้านการพัฒนาบุคลากร (กระทรวงสาธารณสุข, สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2533) ทำให้หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนมีเวลาจำกัดที่จะทำงานวิชาการและการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินการทำงานของหัวหน้าพยาบาลโดยกองการพยาบาลในปี พ.ศ. 2530 ที่พบว่าหัวหน้าพยาบาลยังขาดการดำเนินงานวิชาการในด้านการดำเนินการให้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานต่าง ๆ และยังขาดการกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาความรู้ (กระทรวงสาธารณสุข, กองการพยาบาล, 2530 อ้างถึงใน นพพร การถัก, 2535) ดังนั้นสมรรถนะด้านวิชาการและการวิจัย จึงถูกหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนประเมินให้มีความสำคัญเป็นอันดับ 6 ดังกล่าว

2.7 ตัวประกอบสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล เป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 7 มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 1.26207 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวประกอบได้ร้อยละ 1.2 ของความแปรปรวนทั้งหมด อธิบายได้ด้วยตัวแปรจำนวน 7 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .38283 - .72326 ซึ่งจัดเป็นตัวแปรที่สามารถบรรยายตัวประกอบได้ในระดับต่ำถึงดีเลิศ (Comrey, 1973 อ้างถึงใน อุทุมพร จามรมาน, 2532) ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักตัวประกอบสูงสุด 4 ตัวแปรคือ ข้อ 43) สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างถูกต้อง

เหมาะสมกับผู้ป่วยทุกประเภท (.72326) ข้อ 44) สามารถสอนและสาธิตวิธีการปฏิบัติการพยาบาลได้ถูกต้องตามหลักการพยาบาล (.71526) ข้อ 45) สามารถใช้และดัดแปลงอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสมกับการให้บริการแก่ผู้ป่วยแต่ละราย (.65302) ข้อ 41) สามารถประเมินสภาพ วินิจฉัยปัญหาผู้ป่วย วางแผนการพยาบาล และประเมินผลการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาล (.59429)

จากการปรากฏของตัวประกอบนี้ ถึงแม้ว่าหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนในฐานะผู้บริหาร จะมีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของหน่วยงานและองค์การ และบริหารจัดการให้งานสำเร็จลุล่วงโดยอาศัยผู้อื่นเป็นผู้ทำ (ธงชัย สันติวงษ์, 2537) แต่ในส่วนของงานการปฏิบัติการพยาบาลในระดับโรงพยาบาลชุมชน หัวหน้าพยาบาลก็ยังคงมีหน้าที่ในการปฏิบัติการพยาบาลอยู่ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะจากความจำกัดในด้านบุคลากรวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถ หัวหน้าพยาบาลในฐานะพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้พื้นฐานวิชาชีพที่ครอบคลุมจึงต้องสามารถสอน แนะนำ ให้แนวทาง สาธิต และลงมือปฏิบัติการพยาบาลได้ อย่างถูกต้องเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรสาธารณสุขในระดับอื่น ๆ ได้ ซึ่งจากการศึกษาของ Adams (1993) พบว่าหัวหน้าพยาบาลในพื้นที่ชนบทนอกจากจะต้องเป็นผู้นำ ผู้บริหารด้านการจัดบริการพยาบาลแล้วยังต้องลงมือปฏิบัติด้านการดูแลสุขภาพอนามัยเช่นเดียวกับพยาบาลระดับอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นถึงแม้ว่าการปฏิบัติการพยาบาลจะไม่ได้เป็นหน้าที่โดยตรงในบทบาทผู้บริหารของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน แต่สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลก็ยังคงมีความจำเป็นดังนั้นสมรรถนะในด้านนี้จึงถูกหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนประเมินว่าเป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 7 ดังกล่าว

2.8 ตัวประกอบสมรรถนะด้านการฝึกอบรม เป็นตัวประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 8 มีค่าความแปรปรวนของตัวประกอบเท่ากับ 1.01904 สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวประกอบได้ร้อยละ 1.0 ของความแปรปรวนทั้งหมด อธิบายได้ด้วยตัวแปรจำนวน 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ .38777 - .47977 ซึ่งจัดเป็นตัวแปรที่สามารถบรรยายตัวประกอบได้ในระดับต่ำถึงปานกลาง (Comrey, 1973 อ้างถึงใน อุทุมพร จามรมาน, 2532) ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 นี้ ได้แก่ ข้อ 52) สามารถเป็นวิทยากรบรรยายในการประชุมวิชาการและการฝึกอบรม (.47977) ข้อ 51) สามารถจัดประชุมวิชาการและการฝึกอบรมในหน่วยงาน (.46744) และ ข้อ 50) สามารถจัดทำเอกสารวิชาการ คู่มือการปฏิบัติการพยาบาลและคู่มือการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ทันยุคสมัย ง่ายต่อการทำความเข้าใจ (.38777)

การฝึกอบรมเป็นภาระหน้าที่ในความรับผิดชอบของผู้บริหารในด้านการพัฒนาบุคลากร (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2539) ในปัจจุบันการพัฒนาบุคลากรเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเพราะสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา (Knowledge Society) ซึ่งในโรงพยาบาลชุมชน หัวหน้าพยาบาลต้องทำหน้าที่ในหลาย ๆ มิติทั้งในบทบาทผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ ผู้พัฒนา ผู้นิเทศ ผู้ให้คำปรึกษาชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงแก่บุคลากรต่าง ๆ เนื่องจากความจำกัดในเรื่องบุคลากรวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถดังกล่าวซึ่งทำให้หัวหน้าพยาบาลต้องทำหน้าที่ผสมผสานหลากหลายมิติ จากการศึกษาวิจัยของ จันทร สังข์สุวรรณ (2538) เกี่ยวกับสมรรถนะของ

พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในสถานีนอนาามัยขนาดใหญ่ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตชนบทเช่นกัน พบว่าพยาบาลวิชาชีพต้องมีสมรรถนะในด้านการสอนและการฝึกอบรม ในเรื่องจัดรูปแบบการสอนและฝึกอบรม การมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ มีเทคนิคในการพูดในที่ชุมชน จัดสื่อและใช้สื่อการสอนได้เหมาะสม ซึ่งเทียบเคียงกับในโรงพยาบาลชุมชนแล้ว หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนจึงยังต้องปฏิบัติในหน้าที่งานดังกล่าวอยู่บ้าง ดังนั้น หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนจึงประเมินให้สมรรถนะด้านดังกล่าวเป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญเป็นอันดับ 8

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการคัดเลือกบุคคลที่จะขึ้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน ผู้บริหารควรใช้ผลการวิจัยนี้ในการคัดเลือกเพื่อให้ได้ผู้ที่มีสมรรถนะที่เหมาะสมเรียงตามลำดับดังนี้ คือ กระบวนการบริหารงาน ภาวะผู้นำ การใช้เทคโนโลยีทันสมัย การตลาด การสนับสนุนงานการสาธารณสุขมูลฐาน วิชาการและการวิจัย การปฏิบัติการพยาบาล และการฝึกอบรม
2. ในการจัดหลักสูตรการอบรมและพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนควรยึดสมรรถนะจากผลการวิจัยดังกล่าวเป็นหลักในการจัดหลักสูตร
3. ใช้ข้อค้นพบนี้สร้างเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารงาน กระบวนการบริหารงาน กับประสิทธิภาพของงานในหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน
2. หาความแตกต่างของตัวแปรลักษณะงานด้านกระบวนการบริหารงานของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนกับโรงพยาบาลในระดับอื่น
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามประสิทธิผลการปฏิบัติงานจริงในสมรรถนะทั้ง 8 ด้านเพื่อตรวจสอบปัญหาอุปสรรคและประสิทธิภาพ / ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
4. นำผลการวิจัยนี้ไปวิจัยต่อเพื่อสร้างแบบประเมินสมรรถนะของหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน
5. ใช้สมรรถนะทั้ง 8 ด้านนี้เป็นแนวทางในการวิจัยหาสมรรถนะด้านที่หัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนเห็นว่าเป็นสมรรถนะที่ทำให้ตนเองประสบความสำเร็จมากที่สุด